

Horizon 2020, Hart van Zuid

AUTEUR Jeroen Bruinenberg

Subsidie aanvragen doe je niet voor het geld

De Europese Commissie keurde op 4 juli 2016 het voorstel van een door Rotterdam geleid internationaal consortium goed voor een subsidiebedrag van bijna 18 miljoen euro binnen het Ruggedised-programma van Horizon 2020. 5,4 miljoen euro is hiervan bestemd voor projecten in Hart van Zuid. Geld dat wordt gebruikt om innovatieve en duurzame toepassingen en nieuwe samenwerkingsvormen mogelijk te maken in de wijk. Hoe zorg je dat je de kans op succes in Europa zo groot mogelijk maakt?

De Horizon 2020-pot is een aantrekkelijk middel voor Europese steden voor het stimuleren van technologische en niet-technologische innovaties. Rotterdam volgt Eindhoven als tweede succesvolle Nederlandse stad binnen dit programma. 'In onze aanvraagronde zijn negen voorstellen ingediend, slechts twee daarvan zijn geaccepteerd', zegt Eric Feenstra, directeur Uniresearch. Feenstra is met zijn bedrijf gespecialiseerd in het aanvragen van Nederlandse en Europese technologiesubsidies en verantwoordelijk voor de Horizon 2020 aanvraag Ruggedised. In het jaar ervoor werden zelfs 41 voorstellen ingediend, ook één door de gemeente Rotterdam, maar destijds nog net geen succes. 'Veel steden zien dat het extreem lastig is om deze subsidie binnen te halen. Andere voorwaarde is dat je maar één keer de subsidie mag ontvangen. Wanneer je succes boekt, kun je niet een volgend jaar weer meedoen.'

De vraag is ook of je dat als stad moet willen. 'Horizon 2020 staat bekend om de strenge selectieprocedure en een investering van duizenden manuren is nodig in combinatie met een ruime voorbereidingstijd.' Feenstra: 'Wij hebben er als bedrijf min-

'Horizon 2020 staat bekend om de strenge selectieprocedure en een investering van duizenden manuren is nodig.'

stens 1.000 uren mankracht in zitten. Rotterdam heeft experts ingeschakeld voor ICT, mensen die werken in de wijk, werknemers die alles weten over CO₂-besparing etc. Er is veel tijd en geld geïnvesteerd in de aanvraag van een subsidie in een sterk competitieve omgeving waarin op voorhand onduidelijk is of deze binnengehaald zou worden. Het is een risico en je moet het echt niet alleen voor het geld willen doen.'

Het liep dit keer wel goed voor de gemeente Rotterdam en op 1 november 2016 startten alle steden en partners binnen het

consortium met de uitvoering. Glasgow in Schotland en Umeå in Zweden zijn de andere koplopersteden en Brno in Tsjechië, Parma in Italië en Gdansk in Polen volgen deze steden. Samen werken ze vanaf dat moment samen om ICT, e-mobiliteit en energieoplossingen te vinden met marktpartijen en kennisinstellingen om slimme, weerbare steden te ontwikkelen. BT stelde zeven belangrijke momenten op met Albert Engels, projectleider van Ruggedised binnen de gemeente Rotterdam tijdens de aanvraag- als uitvoeringsfase en met Eric Feenstra en Kathrin Braun, Uniresearch.

01 Het startmoment
'Voor een goede aanvraag begin je ruim een jaar van tevoren met het samenstellen van een consortium. De laatste drie á vier maanden voor het indienen ben je heel intensief aan het schrijven, alles daarvoor is consortium-building, want dit is geen open inschrijving. Zo'n consortium vormt zich naar behoefte van expertise. Marktpartijen en kennisinstellingen bieden mogelijke oplossingen, denk hierbij ook aan experts die nieuwe businessmodellen bedenken of experts op het gebied van replication van technologie. Tenderen is niet verplicht omdat het een subsidieaanvraag is, dat is eigenlijk al de tender waar je je met z'n allen voor inschrijft.'

02 Het gebied
'In een klein gebied demonstreer je technologische oplossingen en doe je een poging om via nieuwe samenwerkingsvormen (bijvoorbeeld publiek-privaat) en nieuwe businessmodellen te komen tot nieuwe oplossing op de aanwezige maatschappelijke uitdagingen, en laat je potentie zien om op te schalen. Dat is wat ze in Europa beogen met Horizon 2020. Het project is dan ook gebonden aan een gebied. Andere voorwaarde is dat het budget voor een stedelijke vernieuwing al goedgekeurd is. In Rotterdam is de optelsom dan snel gemaakt: Hart van Zuid. Het geld van de Europese Commissie is bedoeld voor het stimuleren van innovaties, maar bovenal uitwisselen van informatie en ervaringen en het vergroten van de impact van technologische en niet-technologische uitvindingen op Europese schaal. Zo worden bijvoorbeeld gebouwen in het voorgedragen gebied smart gemaakt door uitwisseling van energie.'

03 De projecten
'Het uitwisselen van energie tussen gebouwen is een van de projecten, maar in Rotterdam worden nog twaalf verschillende demonstratieprojecten geïnitieerd met de subsidie van Horizon 2020. Dit moeten stuk voor stuk projecten zijn die nooit eerder gedaan zijn en replicerbaar zijn binnen Europa. Wanneer je aanvraag wordt goedgekeurd, dan heb je een inspanningsverplichting om het project ook uit te voeren. Dit betekent niet dat Europa een dienst koopt en dat het

Horizon 2020

Horizon 2020 is het programma van de Europese Commissie om Europees onderzoek en innovatie te stimuleren.

Het totaalbudget voor de periode 2014-2020 is ongeveer 80 miljard euro. Horizon 2020 loopt sinds 1 januari 2014 en is de opvolger van het Zevende Kaderprogramma (KP7). Met Horizon 2020 willen de Europese Commissie en de Nederlandse overheid wetenschap en innovatie stimuleren in het bedrijfsleven en de academische wereld. Zo kunnen zij het concurrentievermogen van Europa vergroten. Daarnaast willen zij het bedrijfsleven en de academische wereld uitdagen om samen oplossingen te bedenken voor maatschappelijke vraagstukken die in heel Europa spelen. Bijvoorbeeld voor klimaatverandering, vergrijzing, voedselveiligheid en betaalbare duurzame energie.

moet lukken, maar je moet er wel mee aan de slag. In het ergste geval kan de Europese Commissie besluiten het project stil te leggen bij het uitblijven van resultaat. Vanaf het moment van indienen gaan er nog maximaal acht maanden overheen om alle contracten met de consortium-partners en de EC af te ronden en het project te starten. Je bent dus bijna twee jaar verder vanaf het moment van initiëren tot aan het moment dat je met de projecten kunt beginnen. Al die tijd moeten je stedelijke projecten al klaar staan.'

04 Het consortium

'Ruggedised bestaat uit zes steden die iets gemeenschappelijks hebben. Het is te vaak voorgekomen dat er te weinig integratie was tussen de innovaties (smart solutions) en de projecten in de verschillende steden. In de aanvraag

moet je dus heel duidelijk maken waarom je gekozen hebt voor deze partnersteden. Rotterdam heeft hiervoor gebruikgemaakt van Eurocities, een soort Brusselse datingsite voor penvoerders. Eurocities gaat op basis van een profiel op zoek naar de juiste partners. Glasgow is net als Rotterdam van origine een stoere industriestad en Umeå in Zweden heeft heel duidelijk dezelfde

'Rotterdam heeft gebruikgemaakt van Eurocities, een soort Brusselse datingsite voor penvoerders.'

uitdagingen rondom de stadsvernieuwingsprojecten waarbij een jaren 60-universiteitscampus wordt gerevitaliseerd. Het consortium blijft echter niet alleen beperkt tot de zes steden. Het geheel is 34 partijen met Nederlandse partners KPN, Eneco, Ballast/Nedam, Heijmans, Erasmus Universiteit, RET, Future Insight en TNO. Die krijgen dus ook subsidie voor hun inspanningen, maar het project staat onder leiding van de gemeente Rotterdam. Die is coördinator, penvoerder en Lighthouse-stad.'

05 De criteria

'De internationale experts beoordelen je plan op tal van aspecten. Hoe vernieuwend is het project? Hoe

meetbaar zijn de doelstellingen? Sluit het aan bij de Europese context? Hoe specifiek je kunt zijn, hoe duidelijker je ambitieniveau, hoe beter. Je moet voor dit project innovatief zijn, maar niet te innovatief. Al je plannen moeten een zekere mate van volwassenheid hebben. Technologisch zijn alle projecten

'Hoe specifiek je kunt zijn, hoe duidelijker je ambitieniveau, hoe beter.'

daarom ook al bijna uitvoerbaar, maar organisatorisch is het zo moeilijk. Gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen hebben allemaal verschillende agenda's en daardoor loop je tegen heel veel moeilijkheden aan. In dit project worden aanvragen beoordeeld op drie niveaus: excellence, impact en implementation. Excellence gaat in op het vernieuwende aspect van het project. Impact kijkt naar de effecten: opgewekte energie, verbeterde leefbaarheid, meer economische activiteit, nieuwe businessplannen etc. Implementation richt zich op de uitvoering. Hoe is de governance georganiseerd, wat zijn de werkpakketten en taken en hoe zijn de kosten opgebouwd.'

06 De gunning

'De Europese Commissie doet dit niet voor de eerste keer. Dit is al het achtste kaderprogramma dat

Een slim Hart van Zuid

Voor Hart van Zuid heeft de gemeente samen met Uniresearch, Ballast Nedam, RET, KPN, ENECO, Futureinsight, Erasmus Universiteit en TNO een pakket aan innovatieve duurzaamheidsmaatregelen bedacht. Zo komen er intelligente energiemanagementsystemen, die de uitwisseling van energie tussen de diverse gebouwen zoals Ahoy, het zwembad, het kunstenpand en het metro- en busstation mogelijk maken. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen zoals zonnepanelen, urban windmolens, warmte koude opslag-installaties en energierugwinning uit het riool en vanuit het wegdek. Niet alleen gebouwen worden aangesloten, maar ook het OV. Hiermee wordt een grote stap gezet naar nul-emissie van CO₂. Bijzonder aan het project is ook dat de data worden ontsloten. Door gebruik te maken van een 3D-model die onder andere het energieverbruik in het gebied visualiseert, ontstaat er beter inzicht in de mogelijkheden om het energiemanagement te optimaliseren. Op www.ruggedised.eu vindt u alle informatie over de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd.

wordt gedraaid en inmiddels is een heel brede pool aan experts die de inzendingen evalueren. Uiteindelijk moeten zes experts consensus hebben over de uiteindelijke score die wordt toegerekend. Voor elk onderdeel zijn vijf punten te vergaren. Rotterdam zat ruim boven deze threshold. Zelfs dan kan je trouwens nog afgewezen worden. In 2015 heeft Rotterdam ook een aanvraag gedaan in het Horizon 2020-programma. Dat werd afgewezen terwijl de threshold wel was gehaald.'

'Niemand wil te snel prijsgeven met wie ze samenwerken en wanneer ze gaan indienen. Het is dus veel netwerken.'

07 De uitbetaling

'Horizon 2020 betaalt een gedeelte van de subsidie direct na contractstart. Door deze bevoorschotting ontstaat er een positieve cashflow. Eens in de achttien maanden moet de voortgang worden gerapporteerd en volgt er een nieuwe betaling.' Vijftien procent van het totaal toegekende subsidiebedrag wordt achtergehouden totdat aan de laatste rapportageverplichting is voldaan. Van het totale subsidiebedrag zit trouwens slechts een miljoen in hardware kosten. Brussel is zeer selectief in het financieren van 'materiaal'.

Wil je dit echt?

'Je moet vooral jezelf de vraag stellen of je dit wel wilt als gemeente. Als trekker en penvoerder moet je een lange adem hebben, omdat je er echt veel tijd en geld in moet stoppen. Ook kleinere gemeenten en gemeente die nog niet avant-garde zijn maken kans, vooral als er veel impact te behalen valt. Een andere optie is om eerst aan te sluiten als volgstad. Voordeel is dat je dan niet verantwoordelijk bent voor dat hele voorproces, maar het is wel lastig om het juiste consortium te vinden. Wil je daar werk van maken, dan moet je in het Europese circuit aanhaken. Niemand wil te snel prijsgeven met wie ze samenwerken en wanneer ze gaan indienen. Het is dus veel netwerken. Dit kun je doen op speciale informatiedagen in Brussel waar aansluitend brokerages worden georganiseerd. Die brokerages zijn een soort match making-events. Ook is het verstandig om bij RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) aan te kloppen, daar hebben ze verschillende mensen zitten met inside information.'